



ПО 23 КРИЗОВА ПСИХОЛОГІЯ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни	
Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>05 Соціальні та поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>053 Психологія</i>
Освітня програма	<i>Прикладна психологія</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>Очна (денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>4 курс, весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>5 кред. ЄКТС / 150 годин лекції – 20 годин, семінарські – 40 годин, самостійна робота – 90 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Модульна контрольна робота / Залік</i>
Розклад занять	<i>roz.kpi.ua</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу/ викладачів	<i>https://psy.kpi.ua/melnichenko/ Мельниченко Ігор Володимирович</i>
Розміщення курсу	<i>https://classroom.google.com/c/NzUIOTgyMDc5ODgx?cjc=r2nmqn4</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Дисципліна «Кризова психологія» є важливою складовою навчального плану підготовки практичних психологів. Важливим є вивчення кризової психології, щоб навчитися надавати ефективну підтримку людям у стані гострого стресу та травматичних переживань. Це допомагає розпізнавати різні види криз, аналізувати їх причини та обирати оптимальні методи допомоги. Знання кризової психології дозволяє майбутнім фахівцям працювати в екстремальних умовах, запобігати психологічним розладам і сприяти адаптації клієнтів до нових життєвих реалій. Опанувавши цю сферу, здобувачі освіти зможуть професійно допомагати людям у важких ситуаціях, зокрема під час катастроф, втрат, сімейних та особистісних криз.

Розуміння практичним психологом кризової психології стає важливою складовою професійного розвитку психолога.

Метою навчальної дисципліни «Кризова психологія» є формування у здобувачів вищої освіти знань, навичок і компетентностей, необхідних для надання психологічної допомоги людям у кризових ситуаціях. Дисципліна спрямована на розуміння механізмів виникнення психологічних криз, їхніх етапів та наслідків для особистості. Важливим завданням є освоєння методів кризового консультування, екстреної психологічної допомоги та технік стабілізації емоційного стану. Також курс допомагає майбутнім фахівцям розвинути стресостійкість і професійну готовність до роботи в екстремальних умовах. Завдяки цьому здобувачі вищої освіти зможуть ефективно підтримувати людей у складних життєвих обставинах, сприяючи їх адаптації та відновленню психологічного благополуччя.

Відповідно до вимог освітньо-професійної програми метою дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти:

Загальних компетентностей:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. (ЗК 1);
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. (ЗК 2);
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. (ЗК 4);
- Здатність приймати обґрунтовані рішення. (ЗК 6);
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність). (ЗК 7);
- Навички міжособистісної взаємодії. (ЗК 8);
- Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. (ЗК 10);
- Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недобросовісності. (ЗК 12);
- Здатність та готовність впроваджувати наукові основи та рекомендації щодо сучасної життєдіяльності, засоби фізичного, психічного, психологічного і духовного розвитку особистості й самовдосконалення. (ЗК 13).

Фахових компетентностей:

- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології. (ФК 1);
- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання). (ФК 3);
- Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел. (ФК 4);
- Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема, внаслідок війни). (ФК 8);
- Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту. (ФК 9);
- Здатність дотримуватися норм професійної етики. (ФК 10);
- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку. (ФК 11);
- Здатність здійснювати психологічний вплив з метою оптимізації психічного функціонування індивіда або групи. (ФК 15).

Програмні результати навчання:

- Скласти та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема, внаслідок війни). (ПРН 11);
- Скласти та реалізовувати програму психопрофілактичних і просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника. (ПРН 12);
- Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога. (ПРН 16);
- Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним і демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності. (ПРН 17);
- Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та, за потреби, визначати зміст запиту до супервізії. (ПРН 18);
- Керувати процесами коригуючого впливу в ході психологічних консультацій. (ПРН 21).

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Для вивчення дисципліни здобувачу вищої освіти бажано мати навички використання текстового редактора на комп'ютері, навички роботи з електронними базами даних наукових інститутів та бібліотек.

Навчальна дисципліна «Кризова психологія» логічно пов'язана з такими дисциплінами як «Військова психологія» та «Основи психотерапії». Опанування цих дисциплін, у послідовності визначеній освітньою програмою, разом з дисципліною «Кризова психологія» формує розуміння зв'язків між дисциплінами та навик використовувати знання з різних галузей психології для виконання необхідних задач.

3. Зміст навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практичні (семінарські)	СРС
1	2	3	4	5
Тема 1. Теоретико-методологічні основи кризової психології	14	2	4	8
Тема 2. Типологія криз	14	2	4	8
Тема 3. Нормативні кризи дитячого та підліткового віку	14	2	4	8
Тема 4. Ненормативні кризи дитячого та підліткового віку	14	2	4	8
Тема 5. Нормативні кризи дорослих	14	2	4	8
Тема 6. Ненормативні кризи дорослих	14	2	4	8
Тема 7. Методи кризової психологічної допомоги	14	2	4	8
Тема 8. Методи кризової психологічної допомоги дітям	14	2	4	8
Тема 9. Кризові інтервенції у військовій психології	14	2	4	8
Тема 10. Кризові інтервенції постраждалим від військових дій	14	2	4	8
Підготовка до МКР	4			4
Підготовка до заліку	6			6
Всього годин	150	20	40	90

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацьовувати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

4.1. Базова література

1. Атаманчук Н.М. Кризова психологія : конспект лекцій / уклад. Н.М. Атаманчук. Полтава : ПНПУ ім. В.Г. Короленка, 2023. 142 с. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/23203>
2. Психологія екстремальних та кризових ситуацій : навч.-метод. посіб. / Романовський О.Г. та ін. Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2022. 356 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/56903>
3. Бази́ка Є.Л. Кризова психологія : конспект лекцій. Одеса : ОНУ, 2024. 65 с. URL: https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/fpsr/navchalni_materialy/metodychne_zabezpechennya/053_bakalavr/_KL_Kryzova_psykholohiia.pdf

4. Зливков В., Ліпінська С., Лукомська С. Сучасні тренінгові технології: інтегративний підхід. Київ.-Ніжин : Видавець ПП Лисенко М.М., 2020. 210 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/721627/1/Зливков_2020_ок.pdf
Друковане видання з фонду бібліотеки КПІ
https://opac.kpi.ua/F/Q8K5J7V5FJB991JR99PJYKMG BSP4RAH EX821BQF3A5VG743C3R-25033?func=direct&doc_number=000640450¤t_base=&format=999
5. Перша психологічна допомога в гострих стресових ситуаціях: навч.-практич. посіб. / за заг. ред. О.А. Моргунов ; [О. І. Федоренко та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 84 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7e08ad95-1248-47df-a595-01cc24c7afaf/content>
6. І. О. Черезова. Психологія життєвих криз особистості (курс лекцій) : навч. посіб. Бердянськ : БДПУ, 2021. 110 с. URL: <https://dspace.bdpu.org.ua/server/api/core/bitstreams/5b8a3256-661d-499f-bb3d-7390668a421c/content>
7. Психологія екстремальності та психопрофілактика психічної травми й суїцидальних намірів : навч.-метод. посіб. / Л.І. Магдисюк та ін. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 236. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/18831>
8. Кузьо О. Основи психологічної практики : навч. посіб. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 124 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4400/3/ОснПсихПракт_КУЗЬО_26-04-22.pdf
9. Діти і війна : монографія / В. Зливков та ін. Київ-Ніжин : ПП Лисенко М.М., 2023. 221 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734177/1/War_Kids_2022_VL_Zlyvков_ок.pdf
Друковане видання з фонду бібліотеки КПІ
https://opac.kpi.ua/F/Q8K5J7V5FJB991JR99PJYKMG BSP4RAH EX821BQF3A5VG743C3R-25701?func=direct&doc_number=000640449&dunsid=OtherH1
10. Зливков В., Лукомська С. Діти війни: теоретико-методичні і практичні аспекти психологічної допомоги. Київ.- Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2022. 95 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734178/1/War_Kids_2022.pdf
Друковане видання з фонду бібліотеки КПІ
https://opac.kpi.ua/F/?func=direct&doc_number=000641725&local_base=KPI01
11. Плетка О. Психосоціальна підтримка підлітків, що пережили страхіття війни : метод. посіб. Київ : Центр реадaptaції та реабілітації «ЯРМІЗ», 2022. 54 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733662/1/Pletka%20Psychosocial%20support%20manual%202022.pdf>
12. Плетка О. Як налагодити комунікацію з дитиною, що постраждала внаслідок війни. Пам'ятка для батьків. Київ : Центр реадaptaції та реабілітації «ЯРМІЗ», 2022. 27 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733663/1/Pletka.%20Communication.%20Note%20for%20parents%202022.pdf>
13. Особливості надання психологічної допомоги військовослужбовцям, ветеранам та членам їхніх сімей цивільними психологами : метод. посіб. / О.М. Кокун та ін. Київ : 7 БЦ, 2023. 175 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734391/1/%D0%9E%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%BD%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D0%B8%20%D0%B2%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B6%D0%B1%D0%BE%D0%B2%D1%86%D1%8F%D0%BC.pdf>
14. Методичка для психолога. *Міністерство оборони України*. URL: https://www.mil.gov.ua/content/pdf/psix_zabezpechenya/met_book.pdf

15. Технології психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій (з досвіду роботи) / за наук. ред. В. Г. Панка, І. І. Ткачук. Київ : Ніка-Центр, 2021. 118 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729191/1/tehnologii3.pdf>
16. Дії підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану : навч. посіб. / за заг. ред. М. С. Ковалю. Львів : ЛДУ БЖД, 2023. 306 с. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/12847/1/%d0%94%d1%96%d1%97%20%d0%bf%d1%96%d0%b4%d1%80%d0%be%d0%b7%d0%b4%d1%96%d0%bb%d1%96%d0%b2%20%d0%94%d0%a1%d0%9d%d0%a1%20%d0%a3%d0%ba%d1%80%d0%b0%d1%97%d0%bd%d0%b8%20%d0%b2%20%d1%83%d0%bc%d0%be%d0%b2%d0%b0%d1%85%20%d0%b2%d0%be%d1%94%d0%bd%d0%bd%d0%be%d0%b3%d0%be%20%d1%81%d1%82%d0%b0%d0%bd%d1%83.pdf>
17. Психологія діяльності в особливих умовах : навч. посіб. / за заг. ред. М. А. Кришталю. Черкаси : Третьяков О.М., 2021. 120 с. URL: <http://www.repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/22842/1/%d0%9f%d0%94%d0%b2%d0%9e%d0%a3.pdf>

4.2. Допоміжна література

1. Бурлакова І.А. Кризова психологія : Навч.-метод. посіб. Київ : Видавництво КРЦПК, 2022. 84 с. URL: https://cpk.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/krizova_psihologiya_burlakova.i.a..pdf
2. Особистість як суб'єкт подолання кризових ситуацій: психологічна теорія і практика : монографія / за ред. С. Д. Максименка, С. Б. Кузікової, В. Л. Зливкова. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. 540 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/706770/1/Особистість%20як%20суб'єкт%20подолання%20кризових%20ситуацій%20психологічна%20теорія%20і%20практика.pdf>
3. В. Г. Панок, Я. В. Чаплук, Я. Ф. Андреева. Основи психологічної допомоги: теорія та практика психоконсультування : навч. посібник / за заг. ред. В. Г. Панка, І. М. Зварича. Чернівці : Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2019. 384 с. URL: https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6413/Panok_Chapluk_Andreeva.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Друковане видання з фонду бібліотеки КПІ
https://opac.kpi.ua/F/?func=direct&doc_number=000612099&local_base=KPI01
4. Як ти, сонечко? Як розмовляти з дитиною під час війни / А. Семенов та ін. Київ : Благодійний фонд Олени Ведернікової, 2023. 35 с. URL: https://opac.kpi.ua/estorage/i/Yak_ty_sonechko.pdf
Друковане видання з фонду бібліотеки КПІ
https://opac.kpi.ua/F/?func=direct&doc_number=000641717&local_base=KPI01
5. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи : навч. посіб. : у 3 т. / за ред. Н. Пророк. Київ : ОСБЄ, 2018. Т.1 : 208 с. URL: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/430805>
6. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи : навч. посіб. : у 3 т. / за ред. Л. Царенко. Київ : ОСБЄ, 2018. Т.2 : 240 с. URL: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/430829>
7. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи : навч. посіб. : у 3 т. / за ред. Л. Гридковець. Київ : ОСБЄ, 2018. Т.3 : 236 с. URL: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/430841>
8. Алгоритм роботи військового психолога щодо психологічного забезпечення професійної діяльності особового складу Збройних Сил України : метод. рек. / Н.А. Агаєв та ін. Київ : НДЦ ГП ЗС України, 2016. 147 с. URL: https://www.mil.gov.ua/content/pdf/avp_book.pdf

9. Терапія горя (R. A. Neimeyer, 2015, переклад та адаптація В. Зливков, С. Лукомська, обкладинка Анастасія Гридасова). Київ. 2021. 259 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724046/1/Зливков_Лукомська_терапія_горя.pdf
10. Рибик Л. Теорія горя: сторічна історія розвитку. *Disaster and crisis psychology problems*. 2023. № 2(6). С. 191 – 206. URL: <http://dcpn.nuczu.edu.ua/uk/6-16.html>
11. Рябоконь, В., & Чердиченко, Т. (2021). КРИЗОВА СИТУАЦІЯ ЯК ДЖЕРЕЛО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ. *Вісник Національного університету оборони України*, 59(1), 151–157. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2021-59-1-151-157>
12. Калішук С.М. Психотехніки кризового консультування: моделі, алгоритми, вправи, приклади : навч. посіб. Київ : МайстерКниг, 2023. 368 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/47783>
13. Забезпечення психологічної допомоги в секторі безпеки та оборони України: збірник тез доп. II Всеукр. міжвід. психол. форуму (м. Київ, 30 травня 2023 р.). Київ: ДНДІ МВС України, 2023. 222 с. URL: https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/13237/1/Collection_of_theses_30_05_2023.pdf
14. Психологічна допомога в Україні: проблеми підготовки та професійної діяльності фахівців. Матеріали науковопрактичної конференції, 1 листопада 2024 року. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2023. 176 с. URL: <https://psy.knlu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/11/Матеріали-конференції-2024.pdf>
15. Нянько Л.Ю. Нянько В. В. Психологічна підтримка в умовах війни. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ (серія психологічна)*, №1 (2024) URL: <https://doi.org/10.32782/2311-8458/2024-1-6>
16. Про методичні рекомендації "Перша психологічна допомога. Алгоритм дій" : Лист МОН від 04.04.2022 № 1/3872-22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1387729-22#Text>
17. Психологічна підтримка в умовах війни. *Dovidka.info*. URL: <https://dovidka.info/psychologichna-pidtrymka-v-umovah-vijny/>
18. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (завдання на СРС)
1	Тема 1. Теоретико-методологічні основи кризової психології Історія виникнення та розвитку кризової психології. Мета, предмет та основні завдання кризової психології. Зміст діяльності кризової психології. Характеристика основних методів кризової психології. Принципи кризової інтервенції. Основні поняття кризової психології: криза, кризова подія, кризовий стан. Компоненти кризи. Ознаки кризових подій. Почуття та емоції у кризових станах. Переживання кризи. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Які існують обмеження у кризовій психології? 2. Етичні принципи у кризовій психології; II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
2	Тема 2. Типологія криз Характеристика криз та кризових станів. Основні типи нормативних криз. Кризи розвитку. Вікові кризи. Кризи становлення. Кризи професійного розвитку. Сімейні кризи. Екзистенційні кризи. Реагування психіки у кризових обставинах. Ненормативні кризи.

	Кризові стани спричинені військовими діями. Кризові стани спричинені природними або техногенними катастрофами. Травматичні кризи. Психологічна травма. Кризи втрати. Кризи пов'язані з втратою близьких. Кризи пов'язані з важкими соматичними хворобами, травмами та інвалідизацією. Кризи спричинені майновими втратами. Суїцидальні кризи. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Актуальність криз професійного розвитку. 2. До яких довготривалих наслідків призводять кризи спричинені військовими діями? II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
3	Тема 3. Нормативні кризи дитячого та підліткового віку Періодизація вікового розвитку. Вікові дитячі кризи. Криза першого року життя. Криза трьох років. Криза 6-7 років. Характеристика криз дорослішання. Криза підліткового віку. Фази підліткових криз. Види проявів підліткових криз. Криза юнацького віку. Криза самоідентифікації. Кризи інтимності. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Сенситивні періоди розвитку; 2. Небезпеки кризи підліткового віку. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
4	Тема 4. Ненормативні кризи дитячого та підліткового віку Загальна характеристика ненормативних криз дитячого та підліткового віку. Кризи пов'язані з розривом батьків. Кризи пов'язані з соматичними хворобами. Травматичні кризи. Травми пережитого насильства у дітей. Булінг у дитячих колективах. Вікові особливості переживання горя у дітей. Особливості переживання горя у дітей віком від 3 до 6 років. Переживання горя у дітей віком від 7 до 9 років. Переживання горя у дітей віком від 10 до 12 років. Особливості переживання горя у підлітків. Особливості реагування дітей на втрату. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Проблематика булінгу у дитячих колективах; 2. Особливості переживання горя у дітей різного віку. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
5	Тема 5. Нормативні кризи дорослих Вікові кризи. Криза юнацького віку. Криза 30-ти років. Криза середнього віку. Криза похилого віку. Загальна класифікація життєвих криз особистості. Стадії життєвої кризи особистості. Конструктивні та деструктивні кризи особистості. Характеристика життєвих криз особистості: криза нереалізованості, криза спустошеності., криза безперспективності. Типи ставлення людини до життєвої кризи. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Як життєві кризи впливають на особистість людини? 2. Які є небезпеки різних видів ставлення людини до життєвої кризи? II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
6	Тема 6. Ненормативні кризи дорослих Психологія горя. Стадії переживання горя, модель Кюблер-Росс. Характеристики, що впливають на переживання горя. Кризи життєвих втрат. Поняття синдрому втрати. Кризи спричинені пережитим насильством. Кризові стани пов'язані з вживанням наркотичних та психоактивних речовин. Пресуїцидальні стани та суїцидальна поведінка. Кризові стани спричинені військовими діями. Кризові стани спричинені надзвичайними ситуаціями. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Опишіть поняття синдрому втрати; 2. Опишіть явище прихованого суїциду; II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
7	Тема 7. Методи кризової психологічної допомоги Основні принципи кризової інтервенції. Основи надання першої психологічної допомоги. Протоколи надання першої психологічної допомоги під час переживання негативних

	психічних реакцій та станів. Особливості надання першої психологічної допомоги при різних кризових станах. Методи стабілізації психічних станів. Техніки «Ослаблення травматичного інциденту». Поняття психологічного дебрифінгу. Методи профілактики виникнення ПТСР. Алгоритм телефонного консультування. Техніки емоційної регуляції. Характеристика конструктивних та деструктивних шляхів виходу з життєвих криз. Тренінги стресостійкості і адаптації до кризових життєвих ситуацій. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Особливості кризової інтервенції; 2. Переваги та недоліки методу психологічного дебрифінгу. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі. Ознайомитись з методичними матеріалами по першій психологічній допомозі URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vl387729-22#Text
8	Тема 8. Методи кризової психологічної допомоги дітям Основи надання кризової психологічної допомоги дітям. Психологічна допомога дітям при втраті близьких. Психологічна допомога дітям, що пережили фізичне насильство. Психологічна допомога дітям під час надзвичайних ситуацій. Вимоги до фахівців, що проводять екстрену психологічну допомогу дітям, які пережили трагедію. Ігри, як метод психологічної роботи з дітьми в умовах надзвичайних ситуацій. Методи кризової допомоги дітям. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Модель подвійного процесу вправлення із втратою; 2. Спільна психологічна робота з дитиною та її батьками II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
9	Тема 9. Кризові інтервенції у військовій психології Характеристика криз, з якими стикаються військовослужбовці. Принципи надання першої психологічної допомоги військовослужбовцям. Особливості надання першої психологічної допомоги при різних кризових станах. Особливості надання психологічної допомоги військовослужбовцям з різними видами травм. Психологічна допомога військовослужбовцям звільненим з полону. Процедура психологічного розвантаження військовослужбовців після бойових дій. Аналіз виконаного завдання, дефюзинг. Метод психологічного дебрифінгу після проведення бойових дій. Процес поступового повернення (декомпресія). Психологічна допомога при ПТСР. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Оцінка ефективності психологічної допомоги військовослужбовцям; 2. Специфіка надання психологічної допомоги у районах ведення бойових дій. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.
10	Тема 10. Кризові інтервенції постраждалим від військових дій Психологічні особливості реакцій, станів та поведінки постраждалих в умовах війни. Перша психологічна допомога особам, що втратили близьких у наслідок військових дій. Особливості кризової інтервенції особам, що постраждали внаслідок військових дій. Особливості психологічної допомоги внутрішньо переміщеним особам. Психологічна допомога цивільним, що пережили полон та тортури. Вплив війни на психологічний стан дітей та підлітків. Особливості корекційної роботи з неповнолітніми, які постраждали внаслідок військових дій. Принципи складання психокорекційних програм. Методи психологічної допомоги дітям та підліткам, що пережили жахи війни. Психологічна підтримка в умовах війни. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Психологічна підтримка в умовах війни; 2. Перша психологічна допомога цивільним, що постраждали в наслідок військових дій. II. Огляд основної та додаткової літератури по темі. Проведення модульної контрольної роботи.

Семінарські (практичні) заняття

Основні завдання циклу семінарських (практичних) занять:

- Закріпити теоретичний матеріал вивчений на лекціях;
- Навчитися працювати з нормативно-правовими базами державних органів;
- Закріпити навички презентації результатів власних досліджень усно і письмово, за допомогою мультимедійних засобів;
- Розвиток навичок ведення дискусій та аргументації власної позиції.

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, питання для поточного контролю та завдання на СРС)
1	Тема 1. Теоретико-методологічні основи кризової психології 1.1. Вступ до кризової психології Питання для обговорення: 1. Охарактеризуйте основні етапи розвитку кризової психології; 2. Опишіть мету, предмет та основні завдання кризової психології; 3. Розкрийте зміст діяльності психолога у кризових ситуаціях; 4. Надайте характеристику основних методів кризової психології; 5. Розкрийте принципи кризової інтервенції. Завдання на СРС: 1. Опишіть розвиток вітчизняної кризової психології; 2. Які існують актуальні проблеми та виклики вітчизняної кризової психології? 3. Які існують обмеження у кризовій психології;
2	Тема 1. Теоретико-методологічні основи кризової психології 1.2. Типологія криз Питання для обговорення: 1. Дайте характеристику наступним поняттям: • Криза; • Життєва подія; • Кризові подія; • Кризовий стан. 2. Розкрийте основні компоненти кризи; 3. Охарактеризуйте ознаки кризових подій; 4. Надайте розгорнутий опис почуттів та емоцій у кризових станах; 5. Опишіть типи та стадії переживання криз. Завдання на СРС: 1. Охарактеризуйте різницю між термінами «життєва подія» та «кризова подія»; 2. Від чого залежить інтенсивність почуттів та емоцій під час кризових станів; 3. Опишіть фази кризи.
3	Тема 2. Типологія криз 2.1. Типологія криз та кризових станів Питання для обговорення: 1. Зробіть загальну характеристику криз та кризових станів; 2. Опишіть основні типи нормативних криз; 3. Охарактеризуйте типові кризи розвитку; 4. Охарактеризуйте типові вікові кризи; 5. Охарактеризуйте типові кризи становлення; 6. Охарактеризуйте типові кризи професійного розвитку; 7. Охарактеризуйте типові сімейні кризи; 8. Охарактеризуйте типові екзистенційні кризи. Завдання на СРС: 1. Які особливості характерні нормативним кризам? 2. Що впливає на ступінь прояву вікових криз?
4	Тема 2. Типологія криз

	2.2. Ненормативні кризи Питання для обговорення: 1. Охарактеризуйте основні типи травматичних криз; 2. Опишіть специфіку кризових станів спричинених військовими діями; 3. Розкрийте особливості кризових станів спричинених природними та техногенними катастрофами; 4. Дайте характеристику основним типам криз втрати; 5. Опишіть особливості криз пов'язаних з втратою близьких; Завдання на СРС: 1. Опишіть кризи пов'язані з наслідками важких соматичних захворювань. 2. Охарактеризуйте кризи пов'язані з різними видами травм; 3. Чим характерні кризи спричинені майновими втратами?; 4. Опишіть кризи спричинені суїцидальною поведінкою.
5	Тема 3. Нормативні кризи дитячого та підліткового віку 3.1. Кризи розвитку у ранньому віці Питання для обговорення: 1. Опишіть періодизацію вікового розвитку; 2. Надайте загальну характеристику вікових криз у дітей; 3. Особливості кризи першого року; 4. Особливості кризи трьох років; 5. Особливості кризи приходу дітей до школи; Завдання на СРС: 1. Що таке криза новонароджених? 2. Охарактеризуйте основні типи періодизації дитячих вікових криз.
6	Тема 3. Нормативні кризи дитячого та підліткового віку 3.2. Кризи розвитку підліткового та юнацького віку Питання для обговорення: 1. Надайте основну характеристику криз дорослішання; 2. Особливості кризи підліткового віку; 3. Охарактеризуйте фази підліткових криз; 4. Опишіть види проявів підліткових криз; 5. Опишіть кризи юнацького віку; Завдання на СРС: 1. Які є небезпеки кризи підліткового віку?; 2. Які є небезпеки кризи юнацького віку?; 3. Основні характеристики кризи самоідентифікації; 4. Особливості кризи інтимності;
7	Тема 4. Ненормативні кризи дитячого та підліткового віку 4.1. Ненормативні кризи дитячого та підліткового віку Питання для обговорення: 1. Надайте загальну характеристику ненормативних криз дитячого та підліткового віку; 2. Опишіть особливості криз пов'язаних з розривом батьків; 3. Охарактеризуйте кризи пов'язані з соматичними хворобами; 4. Травматичні кризи дітей; 5. Психологічні травми у дітей після пережитого насильства; Завдання на СРС: 1. Розкрийте явище булінгу у дитячих колективах; 2. Специфіка допомоги жертвам дитячого булінгу; 3. Специфіка роботи з дітьми, які вчиняють булінг.
8	Тема 4. Ненормативні кризи дитячого та підліткового віку 4.2. Вікові особливості кризових станів у дітей Питання для обговорення: 1. Опишіть вікові особливості переживання горя у дітей; 2. Дайте характеристику особливостям переживання горя у дітей 3-6 років; 3. Дайте характеристику особливостям переживання горя у дітей 7-9 років; 4. Дайте характеристику особливостям переживання горя у дітей 10-12 років;

	5. Дайте характеристику особливостям переживання горя у підлітків; Завдання на СРС: 1. Опишіть особливості реагування дітей на втрату; 2. Характерні почуття, з якими стикаються діти при втраті близької людини; 3. Як розмовляти з дитиною, що пережила втрату близької людини.
9	Тема 5. Нормативні кризи дорослих 5.1. Нормативні кризи розвитку Питання для обговорення: 1. Охарактеризуйте основні вікові кризи дорослих; 2. Особливості переживання кризи юнацького віку; 3. Опишіть кризу 30-ти років; 4. Опишіть особливості кризи середнього віку; 5. Опишіть кризу похилого віку. Завдання на СРС: 1. Опишіть розвиток понять вікових криз у дорослих в історичні перспективи. 2. Які існують небезпеки кризи середнього віку? 3. Фактори, що впливають на інтенсивність проявів кризи похилого віку.
10	Тема 5. Нормативні кризи дорослих 5.2. Життєві кризи особистості Питання для обговорення: 1. Опишіть загальну класифікацію життєвих криз особистості; 2. Опишіть стадії життєвої кризи особистості; 3. Конструктивні та деструктивні кризи особистості; 4. Характеристика життєвих криз особистості: • Операціональні кризи; • Мотиваційно-цільові кризи; • Смыслові кризи. 5. Опишіть типи ставлення людини до життєвої кризи; Завдання на СРС: 1. Дайте визначення поняттю «життєва криза»; 2. Як життєві кризи впливають на особистість людини?; 3. Опишіть небезпеки різних видів ставлення людини до життєвої кризи;
11	Тема 6. Ненормативні кризи дорослих 6.1. Кризи життєвих втрат Питання для обговорення: 1. Опишіть почуття які викликає горе; 2. Опишіть стадії переживання горя. Модель Кюблер-Росс; 3. Охарактеризуйте фактори, які впливають на відчуття людиною горя; 4. Втрата як причина життєвої кризи; 5. Опишіть поняття синдрому втрати; Завдання на СРС: 1. Як життєва криза залежить від різних видів втрат? 2. Поняття «чистої втрати» та «складної втрати». 3. Охарактеризуйте поняття травматичного горювання;
12	Тема 6. Ненормативні кризи дорослих 6.1. Кризові стани, які пов'язані з пережитим насильством Питання для обговорення: 1. Охарактеризуйте кризи спричинені пережитим насильством; 2. Кризові стани пов'язані з вживанням наркотичних та психоактивних речовин; 3. Особливості пресуїцидальної та суїцидальної поведінки; 4. Кризові стани спричинені військовими діями; 5. Кризові стани спричинені надзвичайними ситуаціями; Завдання на СРС: 1. Особливості роботи психолога надзвичайних служб; 2. З якими станами можуть стикатися люди, що мають наркотичні залежності? 3. Опишіть явище прихованого суїциду;
13	Тема 7. Методи кризової психологічної допомоги

	7.1. Методи кризової психологічної допомоги (частина 1) Питання для обговорення: 1. Опишіть основні принципи кризової інтервенції; 2. Основи надання першої психологічної допомоги; 3. Проаналізуйте протоколи надання першої психологічної допомоги під час різних кризових станів; 4. Особливості надання першої психологічної допомоги при різних кризових станах; 5. Опишіть методи стабілізації психічних станів; Завдання на СРС: 1. Техніки «Ослаблення травматичного інциденту»; 2. Методи боротьби з панічними атаками; 3. Поняття копінг-стратегій; 4. Кризова інтервенція особам при спробі суїциду; 5. Що не можна робити при наданні кризової психологічної допомоги;
14	Тема 7. Методи кризової психологічної допомоги 7.2. Методи кризової психологічної допомоги (частина 2) Питання для обговорення: 1. Опишіть метод психологічного дебрифінгу. 2. Опишіть основні методи профілактики виникнення ПТСР; 3. Алгоритми телефонного консультування; 4. Техніки емоційної регуляції; 5. Опишіть тренінги стресостійкості і адаптації до кризових життєвих ситуацій. Завдання на СРС: 1. Критика психологічного дебрифінгу. 2. Психологічна допомога при гострих стресових реакціях; 3. Особливості роботи груп підтримки та груп взаємодопомоги.
15	Тема 8. Методи кризової психологічної допомоги дітям 8.1. Методи кризової психологічної допомоги дітям (частина 1) Питання для обговорення: 1. Основи надання кризової психологічної допомоги дітям; 2. Опишіть методи психологічної допомоги дітям при втраті близьких; 3. Опишіть методи психологічної допомоги дітям, що пережили фізичне насильство; 4. Опишіть методи психологічної допомоги дітям під час надзвичайних ситуацій; 5. Модель подвійного процесу вправлення із втратою; Завдання на СРС: 1. Як говорити з дітьми при втраті близьких; 2. Особливості надання кризової допомоги дітям різного віку; 3. Спільна психологічна робота з дитиною та її батьками;
16	Тема 8. Методи кризової психологічної допомоги дітям 8.2. Методи кризової психологічної допомоги дітям (частина 2) Питання для обговорення: 1. Охарактеризуйте методи ігрової-терапії; 2. Охарактеризуйте методи арт-терапії; 3. Методика «Річка горя»; 4. Відновлювальний переказ; 5. Обійми іграшки; Завдання на СРС: 1. Терапія свідка; 2. Підтримка діади; 3. Ресурсна підтримка шкільної спільноти; 4. Професійне навчання як ресурс;
17	Тема 9. Кризові інтервенції у військовій психології 9.1. Кризову втручання у військовій психології Питання для обговорення: 1. Охарактеризуйте кризи, з якими стикаються військовослужбовці; 2. Основні принципи надання першої психологічної допомоги військовослужбовцям; 3. Особливості надання першої психологічної допомоги при різних кризових станах;

	- Особливості надання психологічної допомоги військовослужбовцям з різними видами травм; - Психологічна допомога військовослужбовцям звільненим з полону; Завдання на СРС: - Які обмеження існують у надання першої психологічної допомоги військовослужбовцям; - Правила роботи з демобілізованими учасниками бойових дій; - Принципи реабілітації постраждалих від тортур;
18	Тема 9. Кризові інтервенції у військовій психології 9.2. Психологічна допомога військовослужбовцям під час та після участі у бойових діях Питання для обговорення: - Особливості процедури психологічного розвантаження військовослужбовців після бойових дій; - Характеристика та призначення методу аналізу виконаного завдання, дефюзинг; - Опишіть метод психологічного дебрифінгу; - Опишіть методи декомпресії військовослужбовців після проведення активних бойових дій; - Психологічна допомога при ПТСР; Завдання на СРС: - Кризова психологічна допомога військовослужбовцям на різних етапах військової служби; - Критика та альтернатива методу психологічного дебрифінгу; - Регламентация роботи військового психолога при кризових станах військовослужбовців;
19	Тема 10. Кризові інтервенції постраждалим від військових дій 10.1. Кризові інтервенції постраждалим від військових дій Питання для обговорення: - Етапи надання психологічної допомоги особам, які постраждали в наслідок військових дій; - Перша допомога особам, що втратили близьких у наслідок військових дій; - Особливості кризової інтервенції особам, що постраждали внаслідок військових дій; - Методи та техніки психологічної допомоги у роботі з внутрішньо переміщеними особами; - Психологічна допомога цивільним, що пережили полон та тортури; Завдання на СРС: - Специфіка психологічної адаптації учасника бойових дій до родинного життя; - Особливості психологічної допомоги родинам ветеранів війни;
20	Тема 10. Кризові інтервенції постраждалим від військових дій 10.2. Психологічна допомога дітям, які постраждали внаслідок військових дій Питання для обговорення: - Охарактеризуйте вплив війни на психічний стан дітей та підлітків; - Опишіть основні особливості корекційної роботи з неповнолітніми, які постраждали внаслідок військових дій; - Принципи складання психокорекційних програм; - Дайте характеристику основним методам психологічної допомоги дітям та підліткам, що пережили жахи війни; - Психологічна підтримка дітей та підлітків в умовах війни; Завдання на СРС: - Етапи надання психологічної допомоги дітям та підліткам, які постраждали в наслідок військових дій; - Психологічна допомога дітям народженими війною; - Наративна експозиційна терапія;

6. Самостійна робота

Здобувачі вищої освіти самостійно опрацьовують питання за всіма темами в теоретичному або практичному аспекті. Самостійна робота з навчальної дисципліни «Кризова психологія» включає: поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації.

У процесі самостійної роботи здобувачі вищої освіти мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- конспектування літературних джерел;
- робота з довідковою літературою.

Види самостійної роботи здобувача освіти :

- підготовка до аудиторних занять – 80 год.;
- підготовка до модульної контрольної роботи – 4 год.;
- підготовку до заліку – 6 год.;

Загалом – 90 год.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

При викладанні дисципліни семестровий рейтинг здобувача вищої освіти формують: робота на семінарах, вчасне виконання модульної контрольної роботи. Штрафних балів з дисципліни не передбачається.

Відвідуваність і виконання завдань

Здобувачам вищої освіти важливо відвідувати лекції, оскільки на них висвітлюватиметься систематизований навчальний матеріал в обсязі, достатньому для опанування дисципліни, що дасть змогу краще підготуватись до семінарських занять і в цілому опанувати дану дисципліну. Відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно. Активна участь здобувача вищої освіти на семінарських заняттях є обов'язковою. Пропуск семінарського заняття не дає можливість отримати здобувачу вищої освіти бали у семестровий рейтинг. Разом з тим, здобувач вищої освіти, який пропустив семінарські заняття з поважної причини, і має необхідний документ, що підтверджує відсутність (наприклад довідку від лікаря), може здати підготовлену доповідь викладачу під час консультацій або під час перерви у навчальному занятті і отримати не більше половини максимального вагового балу, який передбачений за участь в семінарі. Графік консультацій, доступний на сайті кафедри психології та педагогіки, але викладач сам призначає здобувачам вищої освіти час консультації в індивідуальному порядку.

Теми і завдання для семінарських занять передбачені робочою програмою дисципліни (силабусом), доступною з особистого кабінету здобувача вищої освіти в системі «Кампус», гугл класі або на сайті кафедри психології та педагогіки.

На лекціях та семінарських заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, пов'язаних з навчанням. Бажано, щоб на семінарському занятті здобувач вищої освіти використовував підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття.

Форми роботи

На лекціях висвітлюється зміст тем навчальної дисципліни «Кризова психологія».

Тематика лекцій наведена у робочій програмі дисципліни. На семінарських заняттях здобувачі вищої освіти поглиблюють і розширюють знання з предмету. Тематика семінарських занять наведена у робочій програмі дисципліни.

При викладанні курсу «Кризова психологія» передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як лекції-дискусії, лекції-аналіз конкретної ситуації; пояснювально-ілюстративні, інтерактивні методи. Семінарські/практичні заняття присвячуються виконанню кейсів, розгляду конкретних ситуацій, презентації доповідей. Програмою курсу передбачено форми роботи: виступ за темою індивідуального завдання-кейса у формі презентації; виступ-інформування за темами семінарських занять; семінар з індивідуальною та груповою роботою. На семінарських заняттях застосовуються методи і форми роботи: робота парами, тріадами, круглий стіл, ситуаційні задачі; групові дискусії при вивченні проблемних питань (розгляд кейсів, обговорення, тощо).

На семінарських заняттях проводиться усне опитування.

Готуючись до семінарських занять, здобувач вищої освіти має чітко усвідомлювати зміст запитань, дати розгорнуту відповідь на них. Під час семінарських занять викладач резюмує сильні і слабкі місця у доповідях здобувачів вищої освіти, вказує на помилки, якщо такі є, дає відповіді на додаткові питання здобувачів вищої освіти з теми семінарського заняття.

Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти: опрацювання лекційного матеріалу та робота з додатковою літературою. Підготовка до семінарських занять: самостійне опрацювання додаткової літератури до тем лекційного курсу; самостійне опрацювання питань для підготовки до занять (самоконтроль засвоєння змісту лекційного курсу; пошук додаткових джерел інформації по темі практичного заняття (монографії, науково-популярні видання, наукові та популярні статті) в бібліотеках та в електронному вигляді (в мережі INTERNET).

Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, забезпечення управління навчальною мотивацією здобувачів вищої освіти. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем для коригування методів і засобів навчання, так і здобувачами вищої освіти для планування самостійної роботи.

Форми поточного контролю: усне опитування, експресконтроль на практичних заняттях, виступ здобувача вищої освіти із доповіддю або повідомленням, участь у обговоренні питань на семінарських заняттях, участь у вирішенні практичних завдань. Відповіді здобувача освіти повинні свідчити про його самостійність (демонструвати ознаки самостійності виконання здобувачем роботи), відсутність ознак повторюваності та плагіату, тобто відповідати вимогам доброчесності.

Політика університету

Академічна доброчесність

Основні види академічної відповідальності встановлені Законом України «Про освіту». Згідно із частиною 6 статті 42 до основних видів академічної відповідальності здобувачів освіти належать: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, екзамен, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати за навчання.

Політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності містять такі регламентуючі документи КПП ім. Ігоря Сікорського, оприлюднені на сайті Університету: Кодекс честі КПП ім. Ігоря Сікорського <https://kpi.ua/files/honorcode.pdf>, Положення про систему запобігання академічному плагіату <https://rb.gy/agihij>, а також нормативно-правові документи, офіційні рекомендації, накази та розпорядження, соціологічні дослідження КПП ім. Ігоря Сікорського, методичні матеріали, освітні курси <https://kpi.ua/academic-integrity>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки здобувачів вищої освіти і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>, а також у Положенні про комісію з питань етики та академічної чесності НТУУ «КПІ» https://data.kpi.ua/sites/default/files/files/2015_1-140a1.pdf

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

PCO з дисципліни, семестровий контроль з якої передбачений у формі заліку, для очної форми навчання розробляється за типом PCO-1 і включає оцінювання заходів поточного контролю з дисципліни впродовж семестру. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти проводиться на основі рейтингової системи відповідно ПОЛОЖЕННЯ про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського.

https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologennia_RSO_2022.pdf

Поточний контроль: опитування за темою заняття, модульна контрольна робота.

Календарний контроль: за встановленими в PCO критеріями та результатами заходів поточного контролю здобувачів проводиться календарний контроль, порядок проведення якого визначено у Положенні про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського. <https://osvita.kpi.ua/node/32>

Семестровий контроль: залік

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг здобувача вищої освіти з дисципліни складається з балів, що отримуються за:

- 1) робота на семінарських (практичних) заняттях (відповіді, вирішення завдань та доповнення відповідей інших здобувачів вищої освіти у процесі дискусії);
- 2) складання модульної контрольної роботи.

Здобувач вищої освіти отримає найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь на проведених семінарських (практичних) заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань. Пропущені заняття, неточності, неповнота, помилки у відповідях спричиняють зниження рейтингу здобувача вищої освіти.

Викладач оцінює роботу здобувача вищої освіти на кожному семінарському занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжної атестації – на восьмому і чотирнадцятому тижнях навчання відповідно.

На останньому лекційному занятті здобувачі освіти виконують модульну контрольну роботу.. Модульна контрольна робота містить 40 тестових питань, кожне питання містить 3-4 варіанти відповіді, серед яких правильною є лише одна. Якщо здобувач вищої освіти дає правильні відповіді на менш ніж 60% питань, МКР вважається нескладеною і, відповідно, виставляється 0 балів. Задача здобувача освіти – уважно прочитати питання та варіанти відповідей, обрати один варіант відповіді (правильний на думку здобувача освіти) та позначити його у будь-який зручний спосіб. Доступ до МКР надається здобувачам вищої освіти лише під час лекції. Перескладати МКР не можна.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти визначені у положенні про PCO з дисципліни та представлені у Додатку 1.

Здобувач вищої освіти може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення здобувача вищої освіти з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Умови допуску до семестрового контролю: [зарахування усіх передбачених Силабусом завдань \(мінімально позитивна оцінка 60 балів\).](#)

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації здобувачам вищої освіти

Вивчення навчальної дисципліни «Кризова психологія» передбачає засвоєння здобувачами вищої освіти системи психологічних знань, основних понять за темами, ознайомлення з навчально-методичними матеріалами.

Головною метою лекцій є мотивація і організація роботи здобувачів вищої освіти з навчальним матеріалом у міжсесійний період. Лекції проводяться із використанням мультимедійних презентацій (за наявності умов в аудиторії).

Готуючись до семінарського заняття здобувач вищої освіти має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, ознайомитись зі змістом матеріалу підручника. При виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовлений здобувач вищої освіти не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж здобувач вищої освіти не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовлятися від відповіді на питання викладача. Навіть якщо здобувач вищої освіти не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. При цьому не треба боятися помилитися – одним з важливих завдань вивчення гуманітарних дисциплін є вироблення вміння логічно мислити і відповідно висловлювати власні думки. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи здобувача вищої освіти і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу не лише правильно засвоїти навчальний матеріал, але й зекономити зусилля при проходженні семестрового контролю.

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення навчальної дисципліни. Вона здійснюється за такими напрямками: підготовка теоретичних питань до практичних занять; підготовка тематичних повідомлень; конспектування та аналіз першоджерел; підготовка практичних завдань до семінарських занять (в тому числі структурно-методологічний аналіз досліджень, проведених іншими авторами); перегляд відео та фільмів за тематикою курсу, аналіз; підготовка усних виступів та безпосередні виступи (в тому числі захисти та презентації власної дослідницької роботи, а також презентації тематичних повідомлень); підготовка до модульної контрольної роботи та заліку. Підготовка теоретичних питань до семінарських занять передбачає опрацювання питань, які повністю або частково розглядаються на лекції або виносяться на самостійне опрацювання. Визначте проблеми в опрацьованому матеріалі, які ви недостатньо зрозуміли. З цими питаннями ви можете звернутися на консультації до викладача. Підготовка тематичних повідомлень передбачає бібліографічну роботу з систематизації та аналізу літератури; глибокий та детальний аналіз проблеми (робіт зарубіжних і вітчизняних авторів, вивчення і аналіз досліджень). Складіть план повідомлення. Опрацюйте літературні джерела, користуючись порадами до конспектування першоджерел. Систематизуйте опрацьований матеріал відповідно до плану реферату чи тематичного повідомлення. Дайте власний критичний аналіз та оцінку висвітленої проблеми. Тематичне повідомлення не потребує друкованого оформлення, оскільки презентується виключно усно. Підготовка усних виступів та презентацій тематичних повідомлень

передбачає вміння презентувати зроблене на загал та захистити результати своєї роботи (Додаток 2).

Підготовка до МКР та заліку має на меті узагальнення та систематизацію знань з дисципліни у цілому.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено: викладачем кафедри психології та педагогіки Мельниченком Ігорем Володимировичем,

Ухвалено кафедрою психології та педагогіки (протокол № 10 від 10.05.2024 р.)

Погоджено методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 9 від

26.06.2024 р.)

Рейтингова система оцінювання результатів навчання (для здобувачів вищої освіти денної форми)

PCO з дисципліни «Кризова психологія», семестровий контроль з якої передбачений у вигляді заліку, розроблено за типом PCO-1 і складається з наступних компонентів

- 1) відповіді та доповнення відповідей інших здобувачів вищої освіти у процесі дискусії на семінарських заняттях;
- 2) складання модульної контрольної роботи;
- 3) складання залікової контрольної роботи.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Робота на семінарських (практичних) заняттях:

максимальна кількість балів складає 80

максимальна кількість балів на одному занятті складає 4.

активна участь у проведенні заняття; надання повної і аргументованої, логічно викладеної доповіді, відповіді, висловлення власної позиції з дискусійних питань або повністю правильне вирішення завдань з відповідним обґрунтуванням, у поєднанні зі слухними доповненнями відповідей інших здобувачів вищої освіти у процесі дискусії; обов'язкова активна участь в групових формах роботи (якщо такі заплановані на занятті)	4
активна участь у проведенні заняття; надання правильних відповідей або правильне вирішення завдань з незначними неточностями, порушеннями логіки викладення відповіді чи обґрунтування при вирішенні задачі	3-2
надання відповідей з чисельними значними похибками або вирішення задачі з грубими помилками, вирішення задачі без обґрунтування	1
відсутність відповіді, ухиляння від участі у семінарському занятті	0

2. Складання модульної контрольної роботи:

максимальна кількість балів складає 20;

максимальна кількість балів за 1 тестове завдання складає 0,5;

якщо здобувач вищої освіти дає правильні відповіді на менш ніж 60% питань, МКР вважається нескладеною і, відповідно, виставляється 0 балів;

якщо здобувач вищої освіти дає правильні відповіді на 60% або більше питань, МКР вважається складеною, оцінка за МКР виставляється з розрахунку 0,5 балів за 1 тестове завдання.

тестове завдання виконане правильно (кожне з 40)	0,5
тестове завдання виконане неправильно (кожне з 40)	0

Кількість правильних відповідей	Оцінка МКР
24 – 40 правильних відповідей (60-100%)	12 – 20 балів
0 – 23 правильних відповідей (0-58%)	0 балів

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$RD = 80 + 20 = 100 \text{ балів.}$$

Здобувачі освіти, які набрали протягом семестру необхідну кількість балів ($RD \geq 60$) мають можливість:

- а) отримати залікову оцінку (залік) так званим «автоматом» відповідно до набраного рейтингу;

б) виконати залікову контрольну роботу з метою підвищення оцінки. При цьому попередній рейтинг здобувача вищої освіти з дисципліни скасовується і він отримує оцінку (R) тільки за результатами залікової контрольної роботи.

Здобувачі освіти, які виконали всі умови допуску до заліку, але на мінімальні бали і не мають рейтинг 60 балів, виконують залікову контрольну роботу.

Здобувачі освіти, які не виконали всіх передбачених програмою дисципліни завдань не допускаються до заліку.

Залікова контрольна робота (ЗКР) складається зі 100 тестових завдань, що відображають зміст всієї дисципліни. ЗКР проводиться за допомогою гугл-тестів, доступ до ЗКР надається здобувачам вищої освіти лише під час проведення заліку.

Якщо здобувач вищої освіти дає правильні відповіді на менш ніж 60% питань, ЗКР вважається нескладеною.

Якщо здобувач вищої освіти дає правильні відповіді на 60% питань, або більше, ЗКР вважається складеною, бали виставляються з розрахунку 1 бал за 1 тестове завдання.

тестове завдання виконане правильно (кожне з 100)	1
тестове завдання виконане неправильно (кожне з 100)	0

Кількість правильних відповідей	Оцінка ЗКР
100 правильних відповідей (100%)	100 балів
60 – 99 правильних відповідей (60 – 99%)	60 – 99 балів
0 – 59 правильних відповідей (0 – 59%)	0 балів

Для отримання відповідних оцінок (ECTS та традиційних) рейтингова оцінка (**RD**) переводиться згідно з таблицею:

RD	Оцінка ECTS	Оцінка традиційна
95 – 100	відмінно	Відмінно
85 – 94	дуже добре	Добре
75 – 84	добре	
65 – 74	задовільно	Задовільно
60 – 64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
RD < 60	незадовільно	Незадовільно

Орієнтовні питання до залікової контрольної роботи

1. Які основні етапи розвитку кризової психології?
2. У чому полягає предмет та ключові завдання кризової психології?
3. Які функції виконує психолог у кризових ситуаціях?
4. Які методи використовує кризова психологія?
5. Які принципи лежать в основі кризової інтервенції?
6. Як розвивалася кризова психологія в Україні?
7. Які проблеми та виклики стоять перед вітчизняною кризовою психологією?
8. Які існують обмеження у сфері кризової психології?
9. Що таке криза, життєва подія та кризовий стан?
10. Які основні складові кризи?
11. Як визначити кризову подію?
12. Які емоції та почуття характерні для кризових станів?
13. Як люди переживають різні етапи криз?
14. Чим відрізняються поняття «життєва подія» та «кризова подія»?
15. Від чого залежить інтенсивність емоцій у кризових станах?
16. Які стадії проходить людина в кризі?
17. Які морально-етичні обмеження існують у кризовій психології?
18. Які етичні норми повинен дотримуватись психолог під час кризового консультування?
19. Які основні характеристики криз та кризових станів?
20. Які різновиди нормативних криз існують?
21. Які кризи супроводжують розвиток людини?
22. Які особливості мають вікові кризи?
23. Які кризи характерні для процесу становлення особистості?
24. Як кризи впливають на професійний розвиток?
25. Як кризові стани впливають на сімейне життя?
26. Які особливості мають екзистенційні кризи?
27. Якими характеристиками відрізняються нормативні кризи?
28. Які фактори впливають на вираженість вікових криз?
29. Які різновиди травматичних криз існують?
30. Як військові дії впливають на кризові стани?
31. Як природні та техногенні катастрофи впливають на кризові стани?
32. Які існують основні типи криз втрати?
33. Як люди переживають втрату близьких?
34. Як важкі соматичні захворювання можуть призвести до криз?
35. Як різні види травм викликають кризові стани?
36. Чим особливі кризи, викликані майновими втратами?
37. Як суїцидальна поведінка пов'язана з кризами?
38. Чому кризи професійного розвитку є актуальними?
39. Які довготривалі наслідки криз, викликаних війною?
40. Як розподіляються вікові періоди розвитку?
41. Які кризи характерні для дітей?
42. У чому особливість кризи першого року життя?
43. Як проявляється криза трьох років?
44. Чому перехід до школи є кризовим моментом для дитини?
45. Що таке криза новонародженого?
46. Які існують класифікації дитячих вікових криз?
47. Які кризи супроводжують процес дорослішання?

48. Які особливості підліткової кризи?
49. Які етапи переживають підлітки під час кризи?
50. Як по-різному проявляється підліткова криза?
51. У чому специфіка кризи юнацького віку?
52. Які ризики пов'язані з підлітковою кризою?
53. Які труднощі переживає людина у юнацькому віці?
54. Як криза самоідентифікації впливає на людину?
55. У чому полягає криза інтимності?
56. Що таке сенситивні періоди розвитку?
57. Чому криза підліткового віку є небезпечною?
58. Як ненормативні кризи проявляються у дітей та підлітків?
59. Як розрив батьків впливає на дітей?
60. Як соматичні хвороби сприяють кризовим станам?
61. Що таке травматичні кризи у дітей?
62. Які наслідки пережитого насильства для дітей?
63. Як проявляється булінг у дитячих колективах?
64. Як допомагати жертвам булінгу?
65. Як працювати з дітьми, які вчиняють булінг?
66. Як діти переживають горе?
67. Які особливості переживання горя у дітей 3-6 років?
68. Як діти 7-9 років реагують на втрату?
69. Які емоції характерні для дітей 10-12 років у кризових ситуаціях?
70. Як підлітки переживають втрату?
71. Як діти реагують на смерть близьких?
72. Які емоції зазвичай переживають діти під час втрати?
73. Як правильно говорити з дитиною про втрату?
74. Які вікові кризи характерні для дорослих?
75. Як людина переживає юнацьку кризу?
76. Що відбувається під час кризи 30-ти років?
77. Які ознаки має криза середнього віку?
78. Як люди переживають кризу похилого віку?
79. Як розвивалися поняття вікових криз у дорослих?
80. Які небезпеки має криза середнього віку?
81. Які фактори впливають на прояви кризи похилого віку?
82. Як класифікують життєві кризи особистості?
83. Які стадії проходить людина у життєвій кризі?
84. Як відрізняються конструктивні та деструктивні кризи?
85. Які типи життєвих криз існують?
86. Які види ставлення людини до життєвої кризи?
87. Як визначається поняття «життєва криза»?
88. Як життєві кризи впливають на особистість?
89. Які ризики мають різні типи ставлення до криз?
90. Як кризи змінюють особистість людини?
91. Які фактори визначають ступінь впливу криз?
92. Які почуття переживають люди у стані горя?
93. Які стадії має процес переживання горя?
94. Які фактори впливають на переживання горя?
95. Чому втрата може спричинити життєву кризу?
96. Що таке синдром втрати?
97. Як види втрат впливають на кризу особистості?
98. Що означає поняття «чиста» та «складна» втрата?
99. Що таке травматичне горювання?
100. Яке пережите насильство впливає на кризові стани?

101. Які основні завдання кризової військової психології?
102. Які специфічні методи використовуються у військовій кризовій психології?
103. Як бойові дії впливають на психологічний стан військовослужбовців?
104. Які основні стадії переживання військової травми?
105. Як здійснюється психологічна підтримка військовослужбовців під час бойових дій?
106. Які є ефективні методи реабілітації військових після пережитого бойового стресу?
107. Як психологічно підготувати військових до участі у бойових діях?
108. Які особливості психологічної адаптації ветеранів війни до мирного життя?
109. Як проявляється посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) у військових?
110. Які принципи кризової інтервенції застосовуються у військовій сфері?